

La probitat literària

Deia Anatole France — a través del seu ex secretari i comentarista Jean-Jacques Brousson — que l'estil epistolar que més li plavia era la carta del soldat, lapidària, senzilla i, sobretot, sincera.

Nosaltres no arribem a tant, encara que hi ha molts autors, precisament els que compten més èxits — èxits quantitatius, naturalment — que escriuen el mateix que els soldats i les minyones de servei, sense cap d'aquelles excel·lències que Anatole France trobava en l'estil soldadesc.

Si haguessim d'exigir quelcom d'extraordinari als nostres autors, els pregariem que escrivissin amb sinceritat i més que tot àmb decòrum. La claredat i la senzillesa va per compte de cadascú. Entenem per sinceritat, no pas l'exigència de què l'autor vessi la seva ànima, tal com és, en l'obra que fa, de manera que aquesta sigui reflexe de la seva entitat moral. No. En art com en literatura, ens acontentem amb la ficció, mentre tingui caràcter de realitat o encaixi en el propòsit de l'autor. Una obra, per altra part, no ha d'ésser precisament una autobiografia ni un exponent dels principis que té l'escriptor sobre totes les matèries. Altrament, si les obres ens haguessin de revelar la condició moral o el pensament íntim de l'autor, el resultat seria quelcom d'abominable i monstruós.

La sinceritat que nosaltres reclamem, és que l'autor, en encarar-se amb el públic, es doni compte de que aquest creu, mentre no li perdi la fe, que l'obra que li presenten té, quan menys, el valor de la probitat, de la lleialtat literària de qui l'ha escrita. L'autor té dret, que ningú li discuteix ni regateja, de fer us de tots aquells tòpics i recursos que li assegurin l'èxit o li facilitin, però de cap manera li és lícit, encara que constitueixi un delictes que cap Còdic castiga però, que a la llarga, el públic sanciona, jugar amb els sentiments populars, especular cínicament amb idees i obres alienes i menys, abusant d'una situació privilegiada, acaparar teatres, comitès i òrguens

de publicitat, total per donar la impressió d'una literatura, d'un teatre, sense ànima, sense sang i sense nervis i no dic sense cap per a no «arrodonir el conjunt», com s'acostuma a dir en fer ressenyes de representacions teatrals.

L'escriptor, l'autor de teatre, ha de sentir tota la responsabilitat de la seva missió i la importància de la influència que exerceix damunt la collectivitat que l'escolta o se'l creu. Si l'escriptor es pren el seu, diem-ne, ofici, com un joc banal i s'entreté, més o menys honestament, a burlar-se del públic que el llegeix, l'escolta i l'aguanta, allavors aquesta actuació pseudo-literària, és una cosa eixorca i, sobretot, una immoralitat. Cal entendre, dones, «sinceritat» com a mot de guerra contra el «bandarrisme».

El públic té dret també a que no li donin gat per llebre i vol saber també el nom del pare veritable de la criatura que li presenten. El cinisme, convertit en doctrina en molts medis artístics i literaris, sosté, entre altres coses, que el plagi no és pecaminós, puix fins l'acte generador de la vida és un plagi continuat, afegint, com a seqüela, que ço que necessàriament ha d'interessar al públic és l'obra i no pas el nom de qui l'ha escrita o la signa.

Cal sortir decididament al pas d'aquesta confusió de problemes morals, tan abominable i extesa com la confusió de sexes que sembla la seva conseqüència o el seu antecedent. Hi hagué una època, no molt llunyana, que la producció de teatre català es veié infestada per una extensa i profusa malura en forma d'adaptacions, arranjaments i plagis, més o menys declarats o dissimulats. Aquesta malura afectava naturalment a la vitalitat del teatre català, en quan exercia una influència determinada damunt del públic, acaparava gran part de les temporades i, econòmicament, enriquia als despreocupats pispaires. Sortosament, la producció original era de prou vàlua per a poder resistir la innoble escomesa i vencé finalment, per honor i en prestigi del nostre teatre. Des de llavors, les obres estrangeres entraren per la porta gran, amb la cara des-

tapada i amb tots els atributs i garanties de llinatge.

Des de llavors... I ara? Mentre la producció original dels nostres autors es manté inèdita o és tan prima que els aires de l'escena no li proven i es retira al cap de poques representacions, hom rumoreja, s'escriu en els periòdics, que una part considerable — considerable en la relativitat de la minsa producció — de les obres que hom dona al públic, són escandaloses importacions de contraban d'obres d'altri, més o menys desfigurades i transformades. Cal aclarir-ho i, si és possible, evitar-ho. El mal, en aquest cas, és més greu, si es té en compte que abans, en el període

a què ens hem referit, era un pobre diable o un empresari poc escrupulós el que es dedicava a fer aquestes suplantacions, més per negoci que no pas pel goig pueril d'adornar-se amb plomes d'altri. Ara, no. Pel que es veu i es diu, es dediquen a aquesta tasca literats que gaudeixen d'un cert prestigi, que volen definir i donar el to. Amb tota franquesa: ens estimariem menys elegància d'estilisme i més correcció en el fons.

Per això reclamem «sinceritat» i «decòrum» i és precis fer-ho entendre als qui produeixen per al públic i abans de què aquest no se n'adoni, puix els desenganys populars acostumen a ésser implacables.

La «Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur» i el II Concurs de Teatre Català Amateur

Ningú negarà que les companyies que s'adjudiquin els llocs d'honor i aquelles que quedin dignament puntuades en aquesta competició, podran considerar-se utilíssimes i preferentment escollides per part dels molts que propugnem pel ressorgiment del teatre català. Es sabut que hi ha molta diferència d'actuar en un pla d'examen davant un jurat competent i neutral, que ha d'emetre un judici responsable, que fer-ho davant un públic incondicional, compost de familiars i amics.

Ens ha estat possible d'assistir a algunes de les representacions d'aquest concurs i n'hem quedat excellentment impressionats.

Fa molt bonic de constatar el sentit de responsabilitat, el desig de superació que anima als directors i intèrprets i l'atenció que hi posa el públic que assisteix a aquestes sessions.

Nosaltres ens hem sentit identificats amb l'emoció artística que envolta les sales d'espectacles on hi concursa un elenc amateur i n'estem segurs de l'èxit d'aquest concurs, bellament prometedor d'esperançadores finalitats que indubtablement, despertaran la nostra escena d'aquest ensopiment en que es troba actualment. Creiem en l'eficàcia d'aquestes competicions i som optimistes a cor obert.

La «Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur», és innegable que està portant a terme una profitosa tasca constructiva en reunir els elencs solvents de Catalunya i que són precisament aquells que cordialment han acudit — estimant-se encertadament alludits — a la crida que els ha estat feta. Les companyies federades, són precisament aquelles que tenen un desig de superació i una compenetració amb les coses que han de significar per elles un noble estímul.

Es clar que aquesta consideració no vol pas dir que fora les companyies federades i que concursen actualment, les demés no tinguin raó d'existir! No podem dubtar de que encara n'hi ha moltes a Catalunya, amb cara i ulls, no federades, però és d'esperar que els seus dirigents no trigaran a inscriures-hi i passar a ocupar el lloc que els pertany fent honor als seus mèrits.

Les companyies ocasionals, aquestes agrupacions improvisades que sempre han existit i sempre han d'existir, aquestes no compten. Ja els hem d'agrair que representin en català i que algunes d'elles acabin per tenir estabilitat. En canvi, les ben organitzades, inclús aquelles que per correspondre al favor del seu públic es veuen obligades a representar una comèdia diferent cada setmana, amb dos o tres assaigs solament, aquestes tenen potser un deure de pertànyer a la «Federació» i d'aportar el seu entusiasme i el seu esforç al que estant fent generosament les companyies germanes en idealitat i en patriotisme.

Cap d'aquestes ha d'estar a l'oposició, en aquest cas una oposició de conveniència que, segons per qui, podria ésser judicada no més que per incomprensió o desconeixement bàsic de la finalitat d'aquest organisme.

Tots els «amateurs» del teatre de la nostra parla són convidats a cooperar a la tasca empresa. La «Federació Catalana de Societats de Teatre Català Amateur» és un organisme creat vetllant pels vostres interessos i exclusivament per a vosaltres i perquè us la governeu vosaltres mateixos.

CLAUDI FERNANDEZ.

Una conversa amb Lluís Tintorer

Valuós oferiment de la família de Lleó Fontova

Fa pocs dies que es troba entre nosaltres Lluís Tintorer, aquest català que ha viscut allunyat de la pàtria durant vint-i-tres anys. L'allunyament, però, no ha estat pas efectiu puix en l'esperit d'aquest home, tan fonament arrelat al sentiment de Catalunya, s'ha mantingut tan perfectament lligat a la nostra vida que, avui, en trobar-se materialment a casa nostra, el veureu tan català com si mai s'hagués mogut de Catalunya.

Lluís Tintorer porta la representació del «Casal Català», de Buenos Aires, la presidència del qual ostenta ben dignament en tots els ordres de catalanitat més absoluta.

Quan hem tingut ocasió de parlar amb Lluís Tintorer, tot seguit la conversa s'ha orientat a coses patriòtiques, en les quals ens ha demostrat que és home convençut i que la seva fermesa de conviccions es manté en el sentit del més ample radicalisme.

—Com es comporten els catalans de l'Argentina — li hem preguntat — en el terreny polític actual de la Catalunya autònoma?

—Els catalans afiliats als Centres patriòtics, que són la immensa majoria dels residents en aquelles terres — ens ha respost l'amic Tintorer — conserven la llur integritat ideològica, encara que entre ells hi hagi qui accepti en principi aquesta minsa llibertat que ens ha estat atorgada.

Jo — segueix dient el senyor Tintorer — mantinc el meu punt de mira de sempre i entenc que els catalans conscients no hem de posar límits ni fites a la llibertat de Catalunya i que hem de seguir actuant fins a aconseguir la plena sobirania, per la qual hem pugnallat sempre. El «Casal Català», de Buenos Aires, em feu president d'acord amb aquesta ideologia i puc dir que fins ara el «Casal» no ha canviat pas d'opinió.

—Em podriau dir quelcom de la bandera que els catalans d'Amèrica varen regalar a la Mancomunitat de Catalunya i que encara no ha estat retornada a qui té perfecte dret a tenir-la?

—En bona fe us responc — digué Lluís Tintorer un xic sorpres de la nostra demanda — que la bandera va ésser lliurada a mans de l'home que en aquells moments ostentava la representació de Catalunya i cal que els que la retenen l'entreguin als qui ara la representen novament, sigui el que es vulga

la manera de pensar i d'actuar del Govern actual de Catalunya.

—Esteu disposat a fer alguna gestió en aquest sentit?

—Tinc de passar uns dies fora de Barcelona i al meu retorn faré tot el que calgui per tal de que la bandera sigui restituïda, complint-se així la voluntat dels catalans d'Amèrica.

Parlant d'altres afers i de les activitats dels

Lleó Fontova

(Dibuix d'Apel·les Mestres)

nostres compatriotes de l'Argentina, varem demanar al senyor Tintorer noves de la família del gran actor Lleó Fontova i, aleshores, tot animant la cara i donant a les seves paraules un to d'entusiasme, ens digué:

—Precisament us volia parlar d'aquesta família, amb la qual m'uneix una ferma amistat. La família Fontova conserva com un tresor

inestimable tots els records artístics del genial actor català i tenint veritables desigs de que aquests records siguin conservats a Catalunya, em va delegar perquè personalment visités a l'Alcalde de Barcelona i li fes ofrena del que en vida del gran comediant fou el seu bagatge artístic i les coses que ajudaren a l'artista a fer del seu art una gloriosa fita del nostre teatre nacional.

—Heu fet ja quelcom en aquest sentit?

—No n'he parlat encara amb ningú i em plau que, per mediació vostra, siguin els llegidors de la Revista TEATRE CATALA els primers assabentats d'aquesta nova. Aviat faré les oportunes gestions per a aconseguir que tot el que en vida fou de Lleó Fontova pugui ésser lliurat a la ciutat on els èxits de l'artista tingueren llur bressol.

—El que la família Fontova ofereix a Barcelona és tot el que el gran actor tenia referent a teatre o bé és solament una part?

—Pel que he vist i el que el fill i el gendre de Fontova m'han dit, el que ofereixen a Barcelona té tot el valor de les coses històriques del nostre teatre. Per exemple, són d'un gran interès els originals d'obres d'autors de l'època, en les quals Fontova hi posava acotacions o advertiments que són veritables troballes d'observació artística.

En la collecció hi han quadros, retrats de tots els tipus que ell va crear en el nostre teatre, un bust del gran actor, infinitat d'objectes que serviren de caracterització, trajos de totes les obres que estrenà i, finalment, la bi-

blioteca en la què hi ha moltes obres que actualment són completament esgotades.

La família Fontova desitja que l'Ajuntament de Barcelona admeti aquest donatiu i el depositi en el Museu del Teatre que ella creu ja instal·lat.

—El Museu del Teatre — varem replicar — no és encara un fet, malgrat haver-se recollit ja un nombre considerable d'objectes i de documents que podrien tenir la deguda classificació i ésser el començ d'aquest Museu, que des de fa tant de temps estem demanant els amants del nostre teatre.

El bon amic Lluís Tintorer ens va demanar un xic d'ajut moral per a que el nostre Ajuntament es faci càrrec de l'oferiment dels familiars de Lleó Fontova i per això nosaltres, des d'aquestes pàgines, preguem a tots els organismes que intervenen en afers teatrals que es reuneixin i vegin de trobar la manera d'anar de dret a la definitiva organització del que ha d'ésser el Museu del nostre teatre, aspiració màxima dels qui fa una colla d'anys que l'estem reclamant per a que serveixi d'exemple a tanta gent avui desorientada i sense idea dels inicis del Teatre Català.

L'Ajuntament de Barcelona segurament tindrà unes sales apropiades a tal objecte i estem certs de que ben aviat aquest Museu podria enriquir-se fins a fer-ne una cosa ben digna de presentar als forasters que volguessin estudiar el nostre Renaixement i en el qual el Teatre Català va posar-hi una gran dosi d'espiritualitat i de grandesa.

R. VILARO I GUILLEMI.

TRIBUNA LLIURE

SUGGESTIONS I COMENTARIS

VERS LA CONQUESTA DEL TEATRE DEL LICEU

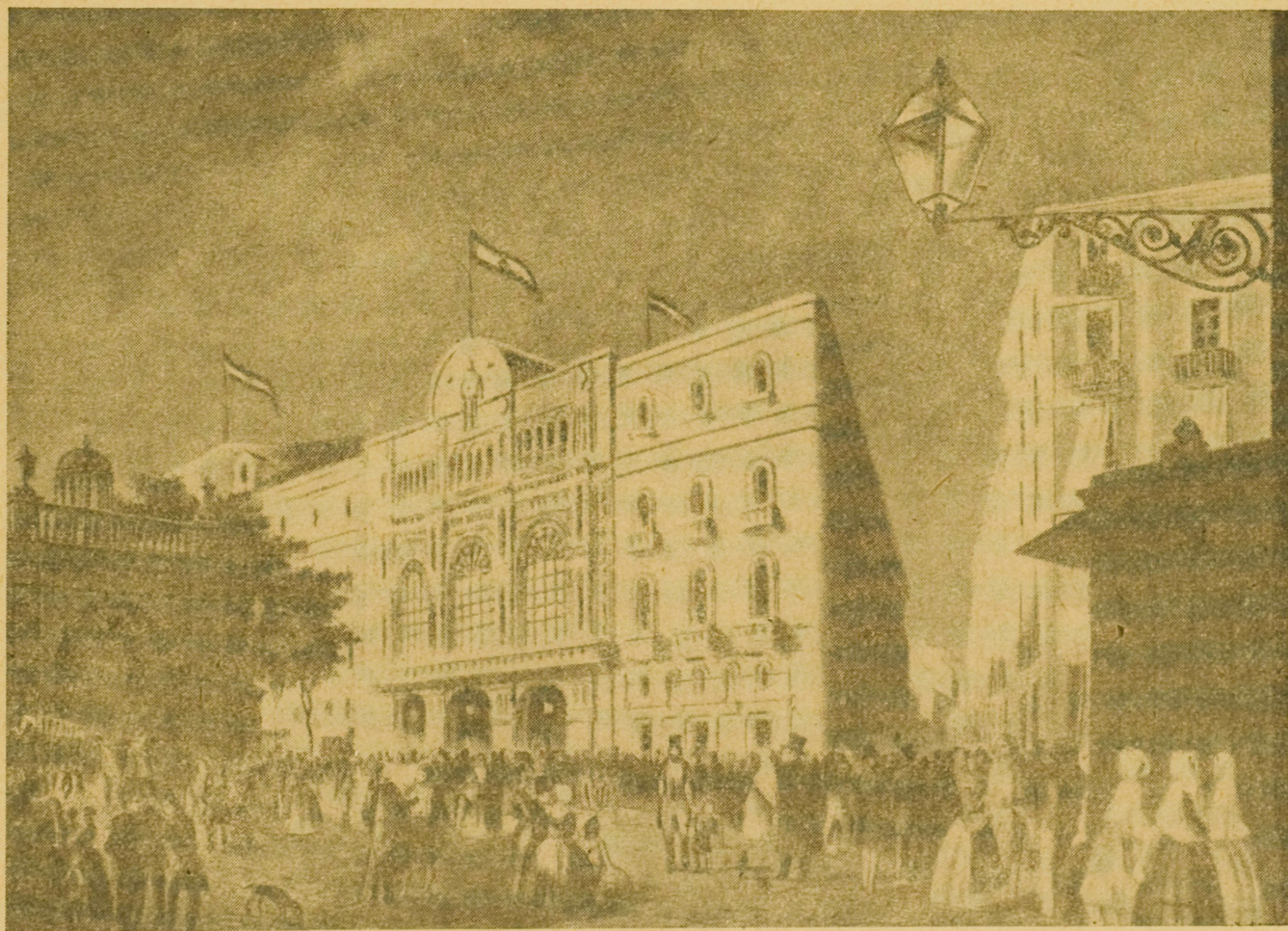
III

L'amable o el curiós llegidor que posi els ulls en aquest escrit sense haver llegit els anteriors, li preguem es prengui la molèstia de fer-ho, puix encara que no ho sembli per la meua desordenada manera d'escriure, una cosa va lligada amb l'altra i tot ha estat pensat i dit amb una intenció que va des d'el començament a l'acabament. I qui no ho vulgui entendre, pitjor per ell.

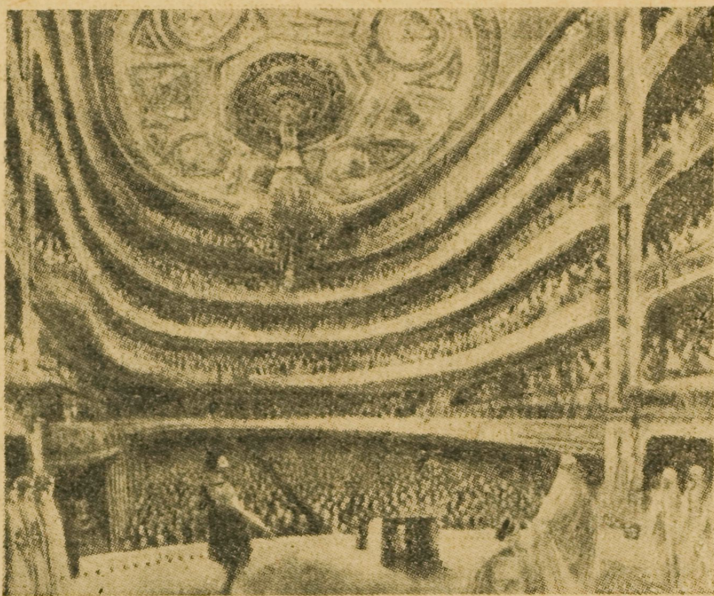
Dèiem en el número de la setmana passada que un cop fets números i recomptades les forces per tal de portar a efecte la construcció de bell nou o l'adquisició d'un teatre (en aquest cas el Liceu; no n'hi ha altre) destinat, amb caràcter oficial, al manteniment i conreu de la gran òpera, seria el moment de preguntar-nos si els quantiosos sacrificis que això comporta estarien compensats sola el punt de mira artístic i de les necessitats i gustos de la Barcelona d'ara.

He de fer remarcar, per tal de què no em prenguin per altri i perquè no siguin interpretades malament les meves observacions, que sóc un barceloní «cent per cent», com es diu ara, que estima les tradicions ciutadanes, per la comoditat d'abandonar-se al record i també per un legítim orgull d'evocar-les. Ara bé; els catalans, i especialment els barcelonins, tenim fama de pràctics, em sembla que exagerada i 'excessiva, i fins en les coses de l'esperit, per alades i incommensurables que siguin, cal també saber comptar i tocar de peus a terra, manera única de fer coses estables i que no se'n vagin en orris a la primera bufada. Res ens priva d'aixecar els més fastuosos castells, si la voluntat i el daler hi són. El que cal, en tant que catalans no contaminats de quixotisme, és que assentem uns fonaments ben sòlids adients a la grandesa de l'edifici que volem bastir i que, sobretot, assegurem el sosteniment i la neteja d'aquest edifici, per tal de què no sigui una baluerna deshabitada i inhabitable, que fa respecte mirat de fora i que per dins és catau de rates i magatzem de cortinatges de teranyina.

Deixem-nos d'imatges i de figures retòriques i anem al gra. Es evident que el gènere operístic passa, des de fa bastants anys, una toncada dolenta a tot arreu del món i a Barcelona no podem estar-nos d'experimentar-la, encara que volguem buscar l'efecte innegable en causes d'ordre accidental i quasi domèstic. L'òpera, tal com la concebim i l'havem coneguda — decorat sumptuós i complicat, cantants de pit i de pinyol, orquestra imponent, cos de ball, nombrosa comparsa, etc., etc. — és un espectacle que ha perdut brillantor i vigoria, i encara que faci goig, com aquelles dones que eren belles quan tenien vint anys i que continuen essent-ho ara que depassen els quaranta, però que necessiten recórrer als cosmètics, a les pomades i al massatge per a dissimular els estralls del temps, l'òpera, com a gènere — no parlo de les «òperes» incorporades per dret propi i intrínsec a la immortalitat de l'art — sofreix una evident decadència, que no diré no sigui susceptible d'aturar-se o de reaccionar en sentit de reviscolament, però la qual els fets ens confirmen. Arreu del món, en les poblacions més cultes

El Teatre del Liceu l'any 1861, abans de l'incendi. (Dibuix de Parcerisa).

Sala del Liceu, l'any 1891

i populoses, els teatres d'òpera es troben no ja en moments de crisi, sinó en un lamentable estat de completa fallida. No abasten a mantenir-los ni el prestigi secular de què gaudeixen, ni el pujat nivell cultural d'un públic ben treballat i afinat per una curosa i tradicional educació artística, ni les quantioses subvencions que l'Estat i les corporacions oficials hi aboquen. Cal tenir en compte que en ciutats de la importància de Londres i Paris, molts espectacles viuen o es nudreixen preferentment dels forasters i estrangers. Qui ha anat a Londres o a Paris i ha deixat d'assistir a una representació del « Covent Garden », de l'« Opera » o de « Champs Elyssées »?

Malgrat tot, les coses no rutllen i res prova tant com la decadència és certa i efectiva, apart dels fets materials exposats, que la producció operística que pràcticament pot considerar-se nulla i estroncada. Els teatres d'òpera, els que encara funcionen, viuen exclusivament del repertori, puix els compositors d'ara han deixat de fer òperes més per falta de demanda que per esperit de renovació artística. Els anomenats « balls russos », prenent elements destacadíssims de l'òpera, van contribuir a arreconar-la i la « revista » immobilitza els « balls » per a sentir-se també atacada del mateix mal.

Què passa? Hi ha factors psicològics i econòmics que expliquen en certa manera la decadència de l'òpera, i no dic agonia de l'òpera, com un estimable escriptor català ha

estampat, puix agonia és l'antesala de la mort i jo no crec amb la desaparició definitiva del gènere operístic, sinó en la seva transformació, això si amb el temps no ens fan caure la baba les mateixes òperes que feren la delícia dels nostres avis i pares.

Els teatres d'òpera, que per la llur diversa i complexa varietat d'elements necessitaven locals de gran cabuda; els grans cafès, aparentment més amplis gràcies a la il·lusió òptica de multiplicar l'espai pel nombre de miralls instal·lats a les parets, i els teatres de vers o de declamació, tonant i pomposa, aptes per a enquibir multituds, foren, en el decurs de la dinovena centúria, l'esplai obligat de la menestralia i de la nova burgesia creada a l'escalf de la Revolució francesa i de les seves derivacions. Abans hi havia teatre de Cort, òpera de saló i tertúlies de classe. Fora d'això, el plebeisme pintoresc, la llordesa dels cataus tabernaris o els cenacles clandestins. Els nous aires varen esbandir l'atmosfera i per espai de cent anys, la vida encongida de les llars i de les reunions casolanes, va irrompre tumultuosament en cafès i teatres.

El cafè, bulliciós i ple de fum — no tan espès com el que deixaven anar aquelles testes romàntiques d'homes que abastaven, com si diguessim, la lluna, i que eren abrandats per un foc que cremava però no consumia —, era

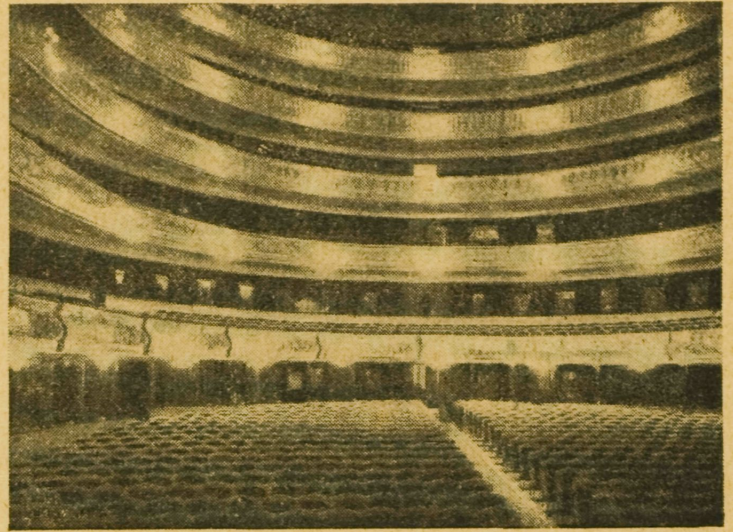
Dibuix al·lusiu a les pintoresques lluites entre «liceistes» i «cruzados»

camp obert a la facècia enginyosa i transcendental alhora; club de companyonia i de conspiració; recés de satisfets i de bohemis i mercat, o encant, on es barataven grandeses i misèries. El teatre, en un graó més alt, era el «meeting», el sermò i la càtedra. L'òpera representava l'endiumenjament, el bon to, la qualitat, el gust exquisit, la burgesia benestant, abillada amb vestits i guarniments de les festes, curuscant i mirifica, pendent, l'ànima en un fil, de la dolça mollesa d'una «ària» o d'una «cavatina».

El teatre d'òpera, a tot arreu, i especialment a Barcelona — que és ço que ens importa — era com una periòdica i immensa fira de vanitat on prodigaven llur enginy, bon gust o adaptació al «dernier cri» de París, modistes, joiers i perruquers, en realçar, crear o recrear belleses i elegàncies visibles o exterioritzades solament en dies de gala, de «Liceu».

Això ha passat, ací i a tot arreu. Els temps són uns altres. A mesura que la vida social ha depassat els estrets límits de la llar familiar amb periòdiques escapades al cafè, al teatre i a l'òpera, i hom es passa, el qui pot, el temps en els camps d'esports, en la piscina, en les excursions, les grans reunions s'han enxiquit. El teatre ha esdevingut bar, cabaret o sala de te. La complicada maquinària de l'òpera gran es simplifica i els selectes retornen a la música «da càmera», mentre els amics del platxeri miren de trobar i, naturalment troben, en els «dancings», al compàs descordat del «jazz-band», les delícies pecaminoses que cercaven i alimentaven en la institució venusta de les ballarines i de les lligurantes, encisadores estampes del dibuixant Planes, amb música de Meyerbeer i Donizetti.

Ara, quan ve un foraster, no el portem a veure la immensa sala del Liceu per tal de què admiri la màgia de l'òpera, els escots de les senyores i l'aranya lumínica que abans penjava del sostre del nostre primer teatre líric. El portem a menjar pops a una taberna de la Barceloneta i a contaminar-se de l'aire marejador i infecte d'un caïau d'invertits i de meuques tràgiques i a l'ensem grotesques, en ple «Barri xinès», pudent i miserable.

Sala actual del Liceu

Vol dir, tot això, que ens hem de despedir del teatre d'òpera i que considerem malaguanysats tots els esforços que es facin per a revifar-lo i dignificar-lo? I ca! L'òpera, malgrat tot, és quelcom substancial amb l'ànima popular barcelonina. Quan l'òpera es mori, si mor, encara a Barcelona li servarem molts anys d'avantatge. Si se n'allunyen els «senyors», li restarà sempre fidel un estol nombrosíssim i entusiasta del nostre poble, que ha sabut fer cua a la porta del Liceu, hores i hores, desafiant les inclemències del temps, per tal d'abastar, amb molèstia notòria, superada per l'entusiasme i per l'amor a l'art, un lloc modest en les altures dels pisos quart i cinquè, mentre la gent «mudada», un número més de l'espectacle afegit a la policromia escenogràfica, hi anava tard, obligada per la tirania del bon to, per a ensopir-s'hi bo i esperant, les senyores, els entreactes per a lluir el bé que Déu i la modista els hi ha donat, mentre «ells» fan petar la xerrada o juguen al «baccarat» en el recambró de les llotges.

Em sembla que la vinenta setmana acabaré, si no hi ha un inconvenient insospitat que me'n privi o bé un motiu que no em decideixi a seguir tenint embastada ja l'agulla.

PAU COLOMER.

LA "MISE EN SCENE"

I

En els països on el teatre conserva més viva la seva influència, els decoradors han donat una importància decisiva a la « mise en scène ». En successives conquestes han bandejat l'escenografia de trucs, els escenaris realistes, amb jocs d'aigua, pedres i herbes veritables, els decorats artístico-científics, on l'escenògraf posava de manifest, primer que res, els seus coneixements de perspectiva i les possibilitats del seu enginy. L'escenògraf pensava poc amb l'obra que havia de decorar, perquè es creia obligat a dir, ell també, moltes coses al públic, i les deia amb un esclat de tela i paper pintat i cartró, lamentable.

Ha triomfat el bon sentit, i Màxim Dethomas ha pogut dir del decorat que «dèu ésser sobretot un bon servidor del drama. Realitzar el programa, obtenir l'acord del personatge i del decorat, establir l'harmonia general d'una discreció volguda i pensada, a fi de deixar a l'autor i als intèrprets, la facilitat de donar a l'obra tot el seu esclat».

Cal acceptar que l'escenògraf dèu, abans que tot, compenetrar-se amb el pensament de l'autor, i oblidar l'alcanç de les pròpies habilitats. Compenetrar-se'n i completar-lo. Quan escriu l'obra, el literat s'imagina el medi en que es desenrotlla, naturalment, i la localitza ja, en la seva imaginació, en un escenari decorat segons el seu gust i el seu criteri; les acotacions de l'obra referents al decorat reflecteixen la manera com voldria veure l'autor escenificada la seva obra. Hi ha escriptors de teatre, el bon sentit dels quals permet comprendre tot el que han de confiar al decorador, però n'hi ha d'altres que no, i cuiden tan els detalls de les seves acotacions, que l'escenògraf no pot fer altra cosa que plasmar el que ells han imaginat; el resultat és sempre, o gairebé sempre, llastimós.

Gabrielle d'Annunzio en la descripció del decorat de «La llàntia de l'odi», que omple una pàgina i mitja en octau, de lletra petita, i està plena de detalls de mal gust, diu, entre altres coses: «Apareix una peça, a peu pla, en l'antiga casa pairal dels Barons de Sangro, construïda en el dors desigual de la muntanya». És impossible per a l'escenògraf d'explicar a l'espectador que la casa està construïda en el dors desigual d'una muntanya, tenint en compte que l'espectador està situat davant d'un interior de la casa, perquè cap construcció, que ha de conservar la verticalitat de les seves parets i la perpendicularitat entre

les terres i els sostres amb les parets, pot traduir en el seu interior les desigualtats del terreny de fora. L'advertència és inútil per tant i no té cap valor per a l'escenògraf, ni per a l'espectador, que no la podrà conèixer si no llegeix l'obra, i cal acceptar que les obres de teatre són concebudes per a ésser representades, abans que per a ésser llegides.

En la mateixa acotació diu: «Un fris ornat de preuades escultures, corre sota les voltes del sostre, i sobre de profundes arcades, de les quals, n'hi ha algunes d'obertes, altres d'aparedades i altres sostingudes per puntals de fusta». Imagineu com és possible que el decorador doni la sensació del valor d'aquelles escultures, en un fris d'un recorregut tan accidentat, i tenint en compte que, més avall, l'autor adverteix que «Tot és vell, consumit, ple d'esquerdes, quasi corromput, ple de po's, condemnat a desaparèixer»? El poeta domina, en aquest cas, a l'home de teatre, que ha de conèixer les possibilitats i les limitacions de l'escenari. Si algun escenògraf fos capaç de plasmar el decorat de «La llàntia de l'odi» tal com l'explica el seu autor, el resultat seria tan horrible, que difícilment es trobaria un home sensible que pogués fer d'espectador durant tot el transcurs de l'obra, desenrotllada en aquell ambient.

Moltes vegades, llegint acotacions, s'hi troben notes plenes d'absurd. Albert Llanes escriu, per al decorat de «Don Gonzalo o l'orgull del gec»: «...l'escena representa una cotxeria de Barcelona. Encara que no hi falta res, no està montada el que es diu a la moderna, com quasi totes les de l'Eixample. S'ha de conèixer que, encara que l'amo té molts diners, és refractari al gust que impera a Barcelona avui per avui. L'únic moble del tot a la moda és l'escriptoriet on s'apunten els encàrrecs o el que sigui. D'això se'n cuida la Conxita, i, com que té molt més bon gust que el seu pare, s'ha fet fer l'escriptoriet tal com ella ha volgut».

Així, el decorador, en escenificar l'obra, s'ha d'arranjar les coses de manera que donin la sensació de que, a desgrat de que l'amo de la cotxeria té diners, no està identificat amb la moda actual, i després posar en escena un escriptori que es vegi més modern que les altres coses perquè l'ha fet fer una filla del cotxer que es diu Conxita, i que té més bon gust que el seu pare.

Recordo una obra dolenta, el nom de la qual i el de l'autor no cal mencionar, on s'explica el decorat de l'acte únic amb una excessiva minuciositat de detalls de mal gust,

i, entre altres coses, diu de posar sobre un sillonet de jonc, uns quants diaris: «El Brusi», «La Vanguardia», «La Veu». Com s'imaginava l'autor que podrien recollir els espectadors, des dels seus llocs, aquest petit detall?

A. Butti, en imaginar el decorat per a la seva obra «Flames en l'ombra» ho va fer també amb una gran riquesa de detalls inútils. En transcriu uns trossos (la descripció total omple una pàgina en octau de lletra petita). En transcriu uns trossos (la descripció plena de llibres i cartes, i un Sant Crist d'ivori i d'èben). «En la paret del foro una gran vidriera amb porta (amb cortinetes verdes)».

El primer detall transcrit, el del Sant Crist construït amb un material determinat, és absolutament inútil, perquè és de suposar que en representar-se l'obra, hom es valdria del primer crucifix de sobretaula que hi hagués en el magatzem. Per altra banda, si es reeixís a donar la sensació d'ivori i d'èben, ni el conjunt del decorat, ni l'obra, hi perdrien ni hi guanyarien res. El detall de la «gran vidriera amb porta (amb cortines verdes)» és inútil i absurd. El color verd de les cortinetes no influiria gens en l'ambient de l'obra i, en canvi, és molt possible que contribuís a enlletgir l'escenari.

He escollit aquests exemples a l'atzar, entre els més característics de molts que tenen de-

fectes semblants, i que serien interminables de transcriure.

Al costat d'aquesta majoria d'escriptors de teatre que semblen desconèixer les possibilitats i la finalitat de la «mise en scène», n'hi ha hagut d'altres, pocs, la intuïció meravellosa dels quals els ha permès de comprendre tot el que calia confiar al decorador. Les seves acotacions per a decorats són breus i precises. En transcriu unes quantes, triades, també, a l'atzar entre les més sobresortints:

De Shakespeare, en «Macbeth»: «Un camp a la vora de Fores», «Un erm», «Fores», «Inverness», «Una sala en el castell de Macbeth», etc., etc. Totes les acotacions per a decorat en les obres de Shakespeare obeeixen a la mateixa concepció.

De Carles Goldoni, en «La malaltia fingida»: «Botiga d'apotecari», «Cambra de Rosaura», «Carrer», «Cambra de Pantaleó».

Molière, per a «El malalt imaginari», indica tan sols que l'escena transcorre a París.

Aquestes acotacions no ofereixen cap entrebanc per al decorador de teatre i deixen per ell tota la responsabilitat de la «mise en scène».

En un proper número acabarem les disquisicions que aquest tema interessantíssim ens suggereix.

P. CALDES ROSSINYOL.

L'ART D'INTERPRETAR COMEDIES (1)

II

LA PARAULA

La veu és per al comediant un factor importantíssim. Amb tot, una veu voluminosa, sonora i vellutada, pot arribar a fer-se desplaent per monotonia o per exagerat virtuosisme de contrast en la tonalitat. És la riquesa del matís fàcil, sense enfarfecs, ço que acoloreix i presta intensitat a la conversa. Posseir una veu excellent i no aplicar-la amb justesa en l'expressió que reclama el sentiment que la impulsa, equival a no posseir-la. Del moment que el recitador, enamorat de la preciositat del seu òrguen posposa a ell els altres elements d'expressió que contribueixen a la troballa harmònica del conjunt, esdevé un melòman que, emportat per la seva dèria converteix la conversa en una simfonia arbitrària d'ús particular. Imagineu-vos el desconcert d'una escena entre cinc actors de veu privilegiada en què cada u lluis les seves facultats vocals i descursés altra cosa. Seria senzillament insuportable. Són molts els comedians que afa-

vorits amb aquest do envejable han assolit la celebritat; però són molts, també, els que amb un òrguen ingrat l'han conquistada. En el procés del teatre gairebé hi són tants a tants. Això vol dir que amb un depurat estudi, la falla del do natural pot arribar a suplir-se amb el do adquirit. La veu del nostre Iscle Soler era inharmònica i àdhuc d'un volum contrari a la seva figura. Amb tot, a la poca estona de sentir-lo se us feia familiar i no sabia com comprendre que el personatge que encarnava pogués parlar d'altra manera.

Podria fer una extensa relació de noms per a aportar dades i exemples de casos similars; però com sigui que aquests detalls no han de valorar en res l'objectiu d'aquests escrits, pasarem a fer unes lleugeres observacions sobre la declamació.

DECLAMACIO

El mot declamació ja implica en ell una idea d'ampullositat contrària a la senzillesa de la conversa. És indubtable que per les especials

(1) Vegi's el n.º 16, del 14 Gener 1933.

Enric Lluelles

condicions de l'espectacle teatral, el llenguatge escènic havia d'ésser en principi forçosament declamatori. Per a fer-se'n càrrec només cal recordar les dimensions dels teatres grecs i romans bastits a l'aire lliure. L'acció a espai obert empetiteix les figures, esborrona les faccions, esquifeix el gest i afebleix la veu. Un poble com el grec, enamorat de les proporcions i de l'harmonia del conjunt havia de suplir els defectes naturals amb additaments que els enquadressin a les exigències de visualitat i perspectiva. D'ací l'ús del costum de sala doble, les tècniques llargues i folgades i les màscares, de tela o fusta, amb acusades expressions de terror o ira, proveïdes d'una botzina lírica en el diàleg planer i cenyit de la nostra conversa teatral.

La contribució d'elements expressius, tals com les faccions i l'esguard, desapareixien sota la rigidesa de la màscara; l'emoció dramàtica era sostinguda, més per la intensitat de la imatge i la frase literària que per la vibració severament humana que l'actor pogués imprimir-hi. Era un espectacle coordinat hiperbòlicament per a arborar els sentiments a l'em-

bat de la imaginació exaltada. Les funcions de l'interpret havien de cimentar-se més aviat en l'acció plàstica i sonora (amplitud del gest i de la veu) que en l'acció de profunditat espiritual: contenció fonètica, mitjos par a amplificar la veu. Considereu com havien d'ésser ampullosos el gest i el recitat! Tot ultrapassava les proporcions humanes; tot era sobrenatural. Però aquesta superabundància de procediments s'adeia exactament, per altra banda, a les composicions del poeta, tant per l'índole dels personatges que feia intervenir en elles — divinitats i herois — com pel caràcter hiperbòlic i altisonant del llenguatge literari que empraven.

Un diàleg construït a base d'invocacions, d'exclamacions i queixes, eminentment allocutiu i oratori, rarament concís, no podia admetre — apart les exigències d'ambient — la dicció planera i suau; reclamava, per contra, el recitat contundent, espaiat, enèrgic, onomatopèic. Rebaixar-lo de to, conformar-lo a la naturalitat, hauria resultat, donades les condicions i l'índole peculiar de l'espectacle, una forma tan viciosa i censurable com ho és avui la cadència de tons, moviments pausats i expressius, etc.

Constata la nostra opinió la dita que respecte a un comediant famós esdevingué popular a Grècia: «Imito en tot les maneres de Nicosrat: l'anècdota de Demòstenes referent al tràgic Andrònic, el gest del qual imitava en l'oratoría — observi's que no en la conversa — i, finalment, passant de l'època grega a la romana, la declaració que respecte a Sextus Roscius Gallo fa Ciceró: «Qui negarà que no cal a l'orador en aquesta situació el gest i la gràcia de Roscius?» Adés, com ara, sempre en l'oratoría, no en la conversa; fixeuvos-hi.

L'actor que avui reviscolés la tragèdia grega, si bé alleugerit i atenuat, hauria d'emprar un discret èmfasi declamatori, per tal de no desposseir-la d'aquella volada heroica que la distingeix i l'anima. Impossibile d'abordar-la sense una veu potent i fimbrada i una complexió robusta.

ENRIC LLUELLES.

(Continuarà).

L'ACTUALITAT TEATRAL CATALANA

TEATRE CATALA ROMEA. — 17 Gener. — «EL MISTERI DE LA QUARTA AVINGUDA», obra en tres actes i quatre quadros, de James Doyle, adaptació de J. Carner Ribalta

Al Romea van per feina. Si ens posessim curssis diriem que les obres que s'estrenen en dit teatre tenen la vida efimera d'una flor. I encara alguna, com la nonada de Carles Soldevila — retirada per l'autor —, mor abans d'apocellar.

Quan el cas s'escaigui, serà qüestió d'establir i aquilatar responsabilitats pel caràcter desastrós per al Teatre Català que, des d'un principi, va adquirint la temporada del Romea. Encara que hi ha causes nombroses i complexes que expliquen la penúria que hem de lamentar, és innegable que les empreses sembla que facin els possibles per a allunyar cada dia més a la gent, ja prou escarmentada.

Tot amb tot, desitjariem que els empresaris de Romea aconseguissin ensopegar amb una obra de «pet» — em sembla que aquesta és la paraula — no solament perquè es tracta de la única escena consagrada al teatre català i deü preocupar-nos també la situació dels actors que un enfonsament de la temporada posaria en un pla difícil, sinó perquè l'experiència ens ensenya que cada nova empresa que neix fa bona les anteriors.

Si un hom, poc coneixedor de les interioritats del nostre teatre, hagués de jutjar el valor i les possibilitats de la nostra escena nacional a través del nombre i qualitat de les obres que han anat desfilant per Romea, formaria un concepte molt trist del Teatre Català. A l'ensem, si haguessim de judicar nosaltres la moderna producció estrangera per les dues mostres que fins ara ens ha donat l'empresa de Romea com a aportació a la nostra literatura teatral de les obres més assenyalades del teatre modern de fora, hauriem de confessar que ens podriem dir de tú.

Ara bé; pel poc que sabem d'ací i de fora, ni el teatre català és sortosament el que ens donen com a tal a Romea, ni Francis de Croisset ni James Doyle són l'exponent ni molt menys, d'un teatre modèlic.

Es que els empresaris del Romea tenen l'obsessió de què solament el gènere sensacional o, de l'altra banda, el descordador de rialles, poden atraure el públic esmunyedís. Del primer ens han servit «Una dona o dues vides», de l'estil folletinesc més tronat i ara ens porten com una meravella del modern teatre nord-americà la novetat (?) d'una obra policíaca, ni més bona ni menys dolenta que les que guisen els cuiners del nou i del vell món.

Llàstima de feina esmersada pel senyor J. Carner Ribalta! Ha posat tot l'anglès que sap i l'experiència de la seva llarga estada al Nord-Amèrica al servei d'adaptació d'una obra d'encàrrec, que ens ha presentat, això sí, amb dignitat i amb una pulcra vestimenta literària. Estem certs que al senyor Carner Ribalta li hauria plagut poder fer-nos conèixer alguna altra cosa del teatre nord-americà, com ho confessa, en certa manera, en la impressió que va publicar la premsa diària i que ens abstenim d'inserir perquè ens hem prohibit terminantment a nosaltres mateixos l'ús de tisores, en qual impressió es deia: «No voldria que se'm fes retret per haver escollit el gènere sensacionalista d'aquesta primera obra. En noves aportacions, presentant algunes especulacions psicològiques d'O'Neil, obres de muntatge de Mamoulian, i alguna que altra joia del teatre popular afro o indoamericà, crec, amb la valuosa cooperació de l'empresa de Romea, poder donar satisfacció als esperits més exigents.

Molt lloable i posat a to l'intent del senyor Carner-Ribalta. Llegint entre ratlles, hom endevina l'excusa per no haver-nos donat una obra d'un altre caire i ens enllamineix amb l'esperança de què potser algun dia els empresaris de què el públic no és tan asè com hom suposa, encara que de vegades ho sembli.

En quan a la interpretació, no hi tenim res a dir. Si tots els actors no donen a l'obra el moviment que li escau, pot afirmar-se que el treball, en conjunt, resulta digne d'elogi.

RAFAEL GÁLGERAN.

Teatre Parthenon

Demà diumenge, a les cinc de la tarda, tindrà lloc en aquest elegant teatre (carrer de Balmes, 137 i 139), l'estrena de la comèdia en tres actes, el tercer dividit en dos quadros, original de Pere Gener Domingo, «L'Arc de Sant Martí». A la nit del mateix diumenge, es donarà la segona representació de l'obra.

Aquesta serà interpretada per la Companyia d'art dramàtic Pujol-Fornaguera, amb un repartiment notabilíssim. El decorat ha estat pintat exprofés i l'obra serà objecte d'una presentació acuradíssima.

Informació musical

INAUGURACIO DE LA TEMPORADA

El dissabte passat tingué lloc la inauguració de la temporada d'òpera del Liceu, organitzada sota el patronatge de la Generalitat de Catalunya i de l'Ajuntament de Barcelona. Per aquesta representació inaugural fou escollida la coneguda obra russa, de Rimsky-Korsakoff, «La Ciutat invisible de Kitege».

La interpretació, a càrrec de la mateixa companyia russa que ens l'havia donat a conèixer en anteriors temporades, assolí el relleu i aquella perfecta compenetració que caracteritzen les actuacions d'aquests conjunts d'artistes russos.

Esmentem els noms de Zaparojetz, Possemkowsky, Ritch i senyores Sadoven i Jacoleva, per la brillant interpretació dels seus respectius papers, així com el del mestre Steiman, per l'encert en portar l'orquestra.

El President de la Generalitat de Catalunya assistí a la representació. El Liceu presentava un bell aspecte i a jutjar per la impressió d'aquest primer dia, hom pot augurar que a la fi el nostre teatre d'òpera recobrarà el seu ritme normal.

El diumenge, tarda i dijous, nit, es repetirà novament «La Ciutat invisible de Kitege», amb idèntic èxit.

«CARMEN»

La represa de la bella partitura de Bizet, atragué dimarts passat al Liceu una nombrosa concurrència. Les principals parts de l'obra foren encarregades a les senyores Aurora Buades i Pilar Mogueró i als senyors Miquel Fleta i Ettore Nava.

La senyora Buades posseeix una veu plena i ben timbrada i feu a tothora una interpretació intelligent del seu personatge. La senyora Nogueró cantà perfectament «Micaela» i el baríton Ettore Nava, que posseeix una bella veu, estigué molt encaixat. Miquel Fleta mostrà en la interpretació de la part de «Don José» les seves grans facultats; llàstima que en certs moments, certes exageracions, que sovint no estan d'acord amb el bon gust desllueixen bon xic les seves actuacions, que sense certs recursos que ja hauria d'haver arreconat, podrien resultar brillantíssimes.

Un aplaudiment al mestre Josep Sabater, per l'encert i la seguretat en dirigir l'orquestra.

El públic aplaudí sense regateig a tots els artistes i els obligà a sortir al prosceni en acabar tots els actes.

TEATRE CATALA "AMATEUR"

FEDERACIO CATALANA DE SOCIETATS DE TEATRE "AMATEUR"

II CONCURS DE TEATRE CATALA AMATEUR

El passat diumenge, dia 15, va tenir lloc a Calella, en el Teatre «Orfeo Calellenc», la prova de competició del quadro escènic de dita entitat coral, que dirigeix el senyor Josep Pera.

Es representaren: Segon acte de «Llar apagada», d'Ignasi Iglésias (de lliure elecció), sota el següent repartiment: «Elena», Dolors Pedemonte; «Senyora Rosalia», Joaquima Pinsach; «Clementina», Isabel Subirà; «Angelona», Anna Castells; «Norbert», Josep Pera; «Senyor Gaspar», Rafael Carpinell; «Lau-

rea», Joan Pera; «Dionis», Joan Guri.

«La morta», de Pompeu Crehuet (imposada), interpretada com segueix: «La Rosa», Anna Castells; «L'Antònia», Pepeta Passols; «La Teresa», Manuela Jordà; «L'Eloi», Isabel Subirà; «En Jaume», Joan Pera; «En Quirse», Josep Andreu.

Formaven el Jurat qualificador els Srs. Octavi Saltor, Domènec Guansé, Enric Lluelles, J. Cortès Vidal, Francesc Curet i Miquel Clivillé, actuant aquest darrer com a secretari.

Abans de començar la representació, el membre del Jurat senyor Octavi Saltor, va pronunciar un breu parlament en el qual va exposar amb sobria i elegant eloquència la influència que exercia el teatre en la vida social dels pobles i la tasca de perfecció i dignificació de l'art dramàtic que s'esqueia als

«amateurs» que a l'ensens que laborar per una obra artística, realitzaven un acte de convivència social.

El dimecres, dia 18, el Grup lírico-dramàtic del Casino L'Aliança, del Poble Nou (Barcelona) representà sota la direcció del senyor Joan Pons Casafont, les següents obres:

«La bona gent», de Santiago Rossinyol (el tercer acte, de lliure elecció), interpretada per l'elenc concursant, com segueix: «Catarina», Antònia Baró; «Mariagna», Maria Alvarez; «Senyora Tília», Pepeta Garcia; «Lola», Carme Soler; «Una dona», Concepció Marin; «Senyor Batista», Joan Pons; «Senyor Pepet», Vicents Armengol; «Rafael», Tomàs Prats; «Senyor Farnell», Emili Gabanyach; «Batistet», Pere Catalan; «Senyor Julià», Francesc Puig; «Joan de la Penya», Josep Tamareu; «Home

primer», Isidre Palou; «Home segon», Artur Mercader.

«Un cop d'estat», de J. Pous i Pagès (obra de concurs imposada), sota el següent repartiment: «Senyora Amparo», Antònia Baró; «Ernestina», Maria Alvarez; «Roseta», Carme Soler; «Ricardo», Tomàs Prats; «Juanito», Joan Palou; «Lluís», Francesc Puig; «Jaume», Emili Gabanyach.

Constituïren el Jurat els senyors Lluís Masriera, Ambrosi Carrión, J. Farran i Mayoral, Francesc Curet, Florenci Cornet i Lluís M.ª Bransuela, actuant de secretari el senyor Joan Fernández.

La conferència anà a càrrec del senyor Ambrosi Carrión, qui, amb paraula fàcil i justa, feu una síntesi de la naixença i evolució del teatre català i en comentar els moments difícils que en certs períodes, i especialment ara, travessa, exhortà als «amateurs» a que amb la seva actuació desinteressada, estudiantosa i entusiasta, constitueixin la reserva que ha de redimir el nostre Teatre nacional i posar-lo al lloc que li correspon en les activitats espirituals del nostre poble.

El vinent dijous dia 26, a les deu de la nit i en sessió privada, concursaran les companyies: «Agrupació Pelayo», de Barcelona, i que està dirigida per Joan Mestre Quer i «Companyia Catalana d'Amateurs Pere Moix i Casals, de l'Associació Amics del Teatre», que dirigeix Francesc Grau i Banús.

Ambdues companyies actuaran a Barcelona i a la mateixa sala d'espectacles. El sorteig ha designat aquest ordre: «Companyia Catalana d'Amateurs Pere Moix i Casals»: «La morta», de Pompeu Crehuet (imposada).

«Agrupació Pelayo»: «La morta», de Pompeu Crehuet (imposada).

«Companyia Catalana d'Amateurs Pere Moix i Casals»: «La corona d'espines» (tercer acte), de Josep M.ª de Sagarra (lliure elecció).

«Agrupació Pelayo»: «Joven-

tut», d'Ignasi Iglésias (lliure elecció).

Aquestes representacions començaran a les deu de la nit i el Jurat estarà integrat pels senyors Lluís Masriera, Adrià Gual, Josep M.ª Folch i Torres, Prudenci Bertrana, Domènec Guansé, Enric Lluelles, Tomàs Roig i Llop, Florenci Cornet, Josep Artís, Francesc Curet i J. Farran Mayoral. Actuarà de secretari el senyor Joan Güell.

El dissabte, dia 28, i en sessió pública, actuarà l'elenc dramàtic del «Casal Penya Kissme» que dirigeix Ricard Escoté Pujadas. Representarà: «La morta», de Pompeu Crehuet (imposada) i el tercer acte d'«El Místic», de Santiago Rossinyol (lliure elecció).

El Jurat estarà integrat per Ramon Vinyes, Ramón Vilaró, Segimon Rovira, Octavi Saltor, J. Cortès Vidal, Enric Lluelles, Florenci Cornet i Jaume Marill. La conferència anirà a càrrec de Ramón Vinyes i de secretari actuarà Claudi Fernández.

El mateix dissabte, dia 28, i també en sessió pública, actuarà a Sant Feliu de Llobregat, la companyia «Amics de l'Art i de les Lletres» que dirigeix Llorenç Sans i Fàbregas. Representarà «Un cop d'estat», de J. Pous i Pagés (imposada) i «Joventut», d'Ignasi Iglésias (lliure elecció). El jurat estarà integrat per Lluís Masriera, Josep Maria Folch i Torres, Josep Artís, Tomàs Roig i Llop, Prudenci Bertrana i Francesc Curet. Actuarà de secretari Lluís M.ª Bransuela i la conferència anirà a càrrec de Josep Artís.

Diumenge, dia 29, a la tarda, correspon actuar a la secció dramàtica de la «Societat Iris» de Mataró, que dirigeix Jaume Floris Turtós. Representarà «La morta», de Pompeu Crehuet (imposada) i «Joventut», d'Ignasi Iglésias (lliure elecció). El Jurat estarà integrat per Lluís Masriera, Joaquim Renart, Santiago Marco, Alexandre Cardunets, Enric Lluelles, Ramon Vinyes i Josep M.ª Folch i Torres. Actuarà de secretari Joan Fernández i la conferència serà a càrrec de Enric Lluelles.

El mateix diumenge i també a les cinc de la tarda, concursarà a Olesa de Montserrat la companyia del «Círcol Federal Democràtic Obrer» que dirigeix Joan Niubó Muntada. Representarà «La morta», de Pompeu Crehuet (imposada) i «Reixes enfora», de Manuel Folch i Torres (lliure elecció). El Jurat estarà integrat per Francesc Curet, Ramon Vilaró, Prudenci Bertrana, Segimon Rovira, Domènec Guansé, Florenci Cornet i Jaume Marill. Actuarà de secretari Claudi Fernández i la conferència ha estat confiada a Francesc Curet.

“AMATEURS” NOTABLES

Càndia Lluís i Granados

Demano acolliment a la Direcció de TEATRE CATALA, que tan bona part atorga a les activitats escèniques extraprofessionals perquè vulgui inserir unes ratlles de lloança pòstuma a la meritíssima aficionada Càndia Lluís i Granados, traspassada a Hostalric el 27 de novembre últim.

Recordaré, de bell antuvi, que la simpàtica vila selvatana ha conreat tothora amb singular efusió l'art de Talia; que a Hostalric reberen en vida l'homenatge espontani i palpitant del públic popular Frederic Soler i Santiago Rossinyol sots color d'apo-

teòsiques representacions de «Les joies de la Roser» i «El místic» (1); que a Hostalric s'acomiadaren definitivament de l'escena l'excelsa actriu Concepció Pallardó i el no menys reputat genèric Claudi Rigol; que a Hostalric hom ha estrenat les més flamants produccions estrangeres, per exemple, «La Lluïsa» de Jean-Jacques Bernard, personificada amb traça insuperable per Pepeta Fornés, i que l'estol d'aficionats d'Hostalric pot vantar-se de retre un culte quasi fanàtic als «pionniers» del Teatre Català: Campmany, Vilanova, Camprodon, Riera i Bertràn, Aulés, Feliu i Codina, Pitarra i sobretot Arnau.

De l'aplec d'aficionats de què acabo de fer menció, sobresurt la prestigiosa trinitat formada pels germans Càndia, Antoni i Joan Lluís, brutalment esfondrada per la mort de la primera.

Abans d'exposar les característiques de l'art de la desapareguda, vull fer constar que ben poques vegades hom remarcaria un agregat familiar que demostrés una predisposició tan arrelada per l'art dramàtic, una continuïtat en l'esforç tan enterca, un desinterès tan exemplar i una fusió de qualitats tan harmònicament desenvolupada.

Càndia Lluís es presentà per primera vegada al públic el primer de setembre de 1929 amb la comèdia d'Alfons Marxuac «Viatge de boda», fent una «Lola» immillorable. La seva darrera actuació escènica fou el 18 de setembre de 1932 amb la comèdia de Josep M.ª Arnau «Dones!», amb motiu d'un homenatge a l'eximí autor arenyenc ressenyat en el número 1 de TEATRE CATALA, en l'obra de referència va encarnar impecablement el paper de «Sra. Quima». Tres anys d'activitats ininterrompudes en el marc teatral, serviren per elevar el nom de Càndia Lluís als cims més altèrrims de l'art teatral «amateur».

D'una intel·ligència superior, reeixia a plasmar les figures en

llur integritat genuïna. Era, doncs, una creadora de tipus, i així la veiem excellir igualment en «rols» tan diferents com la «Lliberata» de «El mestre de minyons», la «Senyora Flora» de «El triomf de la carn», la «Paula» de «Mossèn Janot», la «Blanca» de «La pena de mort» i la «Roseta» de «L'endemà de bores», escollits entre molts. No solament interpretava a la perfecció, sinó que caracteritzava d'una faisó mestrívola el personatge, i alliberant-se de tot afany de vanitat, vençant amb escreix els dictats de la coqueteria femenina, més d'un cop se m'havia atansat amb la cara desfigurada, abans de la representació, demanant-me que li excavés més els ulls o bé li fessin ressortir les arrugues o la blanqueïa dels seus cabells. Admirable lliçó per a bon nombre d'aficionades i no poques professionals!

En honor a la veritat cal reconèixer que en totes les obres on intervingué, Càndia Lluís s'havia imposat la norma de saber el paper com vulgarment es diu «al peu de la lletra», ço que aconseguia amb rara facilitat, car disfrutava d'una memòria envejable. Paper que hom li confiés, l'assimilava en un dia, màxim en un parell de dies, i això sense desatendre les seves obligacions, certament feixugues. Quantes vegades finia un assaig després de mitja nit, havent-se d'alçar a les quatre del matí següent!

Dominant el paper, copiant literalment el personatge somniat per l'autor, Càndia Lluís amb sa dicció pura i expressiva, amb son gest eloqüent i ponderat i amb aquella ductilitat d'esperit que li permetia suscitar efectes adés d'una comicitat inestroncable, adés d'un dramatisme punyent, sempre amb prodigiosa naturalitat, conqueria de seguida el favor del públic, que no li regatejava les ovacions.

El predicament assolit per la inoblidable artista ultrapassà ben aviat els llindars de sa vila nadiua, i en dues actuacions a Fineda i a Cardedeu, desmentint, respectivament, la «Sebastiana» de «El pubill» i la «Adriana» de «La fosca», fou

també entusiàsticament aplaudida i festejada.

Dos actors de solvència en el teatre nostrat, un d'ells professional — Jaume Borràs — i l'altre «amateur» — Josep Subirana —, tingueren ocasió de compartir llur tasca escènica amb Càndia Lluís a Hostalric, representant, el primer, la comèdia d'A. Llanas, «Don Gonzalo o l'orgull del gec» i, el segon, la d'en Narcís Campmany, «A la lluna de València». Els eminents actors proclamaren «ipso facto» les excepcionals aptituds dramàtiques de la plorada Càndia, augurant-li un esdevenidor radiant.

Amb tan falaguer veredictes, conscient de sa vàlua, per bé que tresorejant una modèstia ja mai desmentida, seduïda pels èxits i esperonada pel foc sagrat de la vocació, Càndia Lluís decidí dedicar-se de ple a l'escena catalana. La mort, però, sotjava amb malastruga concupiscència aqueix organisme gràcil i una tisi galopant soferta amb implacable estoïcisme, ha arrabassat en poques setmanes una existència modèlica.

La ingrata missió de prodigar els socors d'una ciència curulla de fallibilitats a una malalta essencialment inguarible, correspongué al sotasignat. És inútil afegir que totes les temptatives s'esberlaven davant l'escomesa inclement d'un microbi que s'aferís amb particular delit sobre les vides en flor. I quan amb el rostre cianòtic, les narines dilatades i els ulls enterbolits per l'asfíxia — que no altra cosa que una asfíxia continua va ésser sa terrible malaltia, únicament desnaturalitzada per l'ensopiment que li procuraven els narcòtics —, escoltava les paraules animoses d'algun circumstant, responia amb calma sinistra que sa situació era la de l'«Anna-Rosa», de «El pati blau»!

Càndia Lluís baixa a la tomba als 19 anys. Recordem i honorem aqueixa heroïna desconeguda de les masses ciutadanes, l'esperit de la qual fulgura amb tota esplendor en les regions mífiques de l'Eternal Bellesa.

FRANCESC BASCOMPTE

(1) A càrrec, respectivament, dels elements de la companyia titular del Romea que estrenaren la primera de les obres susdites (llevat de Francesca Soler i Lleó Fontova) i del grup local d'aficionats amb la cooperació d'Enric Borràs, Maria Morera, Claudi Rigol i Ramón Banyeres.

Informació

BARCELONA

AGRUPACIO ARTISTICA TALIA. — El drama de Vidal Valenciano, «Tal faràs, tal trobaràs» obtingué una acurada interpretació per part de la Srta. Vilà i senyors Oliver (que feu un «Fidel» admirable), Mateu, Font, Solivella i Altarriba.

ATENEU REGIONALISTA VERDAGUER. — L'elenc artístic de l'«Ateneu», que dirigeix el senyor Francesc Aratic, el passat dissabte va posar en escena el drama «La senyora X», d'Alexandre Bisson, adaptació catalana de Narcís Oller.

En la interpretació, que fou molt acurada, es feren aplaudir les senyoretes Pepeta Boix, Enriqueta Barri, senyora Joana de Boix, i els senyors Arabie, Angelats, Collell, Roman (J. i M.), Cuevas, Carol, Dalmau, Fuentes i Travenet.

CASAL CATALA REPUBLICA DEL COLL. — Sota la direcció de Ricard Pomar, el dia 15 es representà el drama en tres actes «El cor del Poble» d'Ignasi Iglésias, interpretat per la Srta. Munt que ens feu una «Madrona» excel·lent i justa d'expressió; molt bé el senyor Julià en el «Fidel». Com sempre mereix un elogi ben accentuat el Sr. Pomar, que encarnà un «Passarell», detallat a la perfecció. Els demés, Srs. Gislemo, Llimona i Guitart, ajudaren a que la representació fos un veritable èxit.

CASAL DELS LLUISOS, de Gràcia. — La secció dramàtica d'aquest Casal posà en escena, el dia 15, l'obra bíblica en vers de Miquel Enrich amb il·lustracions musicals del mestre J. Vidal i Roda, «Camí d'estels». Els encarregats de l'interpretació posaren tota la voluntat per a reeixir-ne i ho aconseguiren, essent tots molt aplaudits.

Els senyors Tortajada, Samsó, Vilalta, Aymamí, Saltor, Millà, Sentís, Sagrera, Roure i altres, compliren degudament.

CASAL GRACIENC NACIONALISTA. — La companyia que dirigeixen els Srs. Claramunt i Munté, representà diumenge passat el drama de Santiago Rossinyol «La bona gent», aconseguint tots els intèrprets, cadascú dintre el seu paper, una excel·lent interpretació.

CASINO AUXILIAR EULALIENSE. — L'obra de L. Escaler «Els últims Rovellats», agrada a l'espec-

tacle. L'execució de la mateixa fou correcta, especialment per part de les senyores Figuerola, germanes Guadall i els senyors Bruguera (G. i F.), Batista, Fontgibell, Bordas, Salvador, Gil i Marsillas. El sainet «A l'estiu tota cuca viu», del mateix Asmarats, fou ben interpretada per la senyora Guadall i senyors Fontgibell, Bruguera i Bordas.

CENTRE CULTURAL DE NOSTRA SRA. DE LA CONCEPCIO. — Aquest notable elenc, interpretà «Els pastorets». L'obra fou posada amb tota propietat. Es distingiren especialment, els joves Valentí, Bigas, Porta i Catarineu.

CIRCOL CATOLIC, de Gràcia. — Continuen, els plens en aquesta entitat en motiu de les representacions que estan fent cada diumenge, de la bonica obra del malaguanyat Ramon Pamias, «L'Estel de Nazareth».

CIRCOL CATOLIC DE SANT ANTONI. — Amb un plé a vessar, es posà amb tota propietat el drama «Cap al cim», amb decorat nou, pintat per el jove Avelí Torres. Cal elogiar als joves Munné, Font, Masvidal, Soler, Parcerisa, Suarez i Torrents. Al final de l'obra fou cridat a escena l'autor senyor Graells Castells, qui no es trobava en el local, i del qual el director d'escena Sr. Font llegí una afectuosa lletra.

L'obra es repetirà el dia 21 representant-se a més, el sainet del mateix autor «El curandero del barri».

COOPERATIVA L'ESPERANCA. — Sots la direcció del Sr. Navarro es representà el drama d'Ignasi Iglésias «El cor del poble» que fou discretament interpretat per la senyoreta Homs i els senyors Oliver, Navarro, Carreras, Samsó i Bieto. Finalitzà la funció amb l'obra de l'Asmarats, «A ca la modista», ben interpretada per la senyoreta Navarro i Srs. Carreras, Fuentes, Collell i Samsó.

FOMENT AUTONOMISTA CATALA. — Per la companyia titular «Quadro Escènic Mossén Cinto», la qual amb tot reeiximent ve actuant aquesta temporada, sota la experta direcció d'Andreu Guixer, diumenge passat fou posada en escena la bellíssima producció «D'un món a l'altre» del nostre volgut amic i company Florenci Cornet.

L'obra arribà fàcilment a l'ànima dels espectadors per la seva fibra dolçament dramàtica i pel seu acurat diàleg. Dintre la bona qua-

litat de l'obra, volem remarcar les escenes: darrera del primer acte, la de «Mari» i «Fidela», la de «Mari» i «Xavier» i la darrera del segon acte en la què intervenen «Mari», «Xavier» i «Rosina». El tercer acte es el més vigorós i el més teatral. La escena en la qual «Mari» evita el nou traspàs al món dels folls, al seu pare, gràcies a l'atracció de la música, es excel·lent.

Aquesta obra va plaure extraordinàriament al públic que emplenava la sala. L'autor fou reclamat al final del segon acte i al de l'obra, veient-se en aquesta ocasió, obligat a parlar, ço que feu en uns mots sentits i encertats.

Anna Peris feu una «Rosina» («rol» difícilíssim) a la perfecció; Elvira Coma ens plagué moltíssim en el paper de «Mari» i la senyora Ricart sabé treure tot el partit del personatge de «Fidela».

Andreu Guixer en el tercer acte (plé de transicions) estigué felicíssim. El senyor Mingo encarnà molt bé un tipus d'usurer repulsiu i tingué l'encert de no apallassar-lo. Els senyors Folch i Borrelles, completaren la interpretació reeixida que aquest elenc donà a l'obra que ens ocupa.

En el curs de la representació i en detalls insignificants, hom pogué constatar l'existència d'una direcció acurada i intel·ligent.

Ultra alguns intel·lectuals, assistí a la funció una representació de la «Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur» i de la qual també en forma part aquest quadro escènic. Pel vinent diumenge anunciem el sainet barceloní de Gastó E. Màntua: «La Mary Pickford del carrer de l'Hospital».

C. F.

GRUP ARTISTIC «NOU ESCALAT». — L'elenc de l'«Esbart de Dansaires Montserrat», ha posat darrerament en escena, sota la direcció d'Arfider Pons, la comèdia en tres actes «Vostè serà meva!», de Lluís Verneuil.

La funció obtingué un èxit esclatant i el nombrós públic que hi assistí, va premiar amb aplaudiments la tasca vertaderament meritòria dels intèrprets senyoretes Josefina Susias, Magda Morancho, Maria Corbera i senyors Alfred Pons, Julià Garcia i Pau Benaiques.

ORFEO GRACIENC. — Diumenge passat la companyia que dirigeix Enric Gimenez, va representar el quadro dramàtic «Al fons de l'ànima» de Marian Amat. La senyora Font i els Srs. Valls, Velat i Morera feren veritables esforços per que l'obra reeixís, ja que ella no

té situacions que permetin el lluíment dels seus intèrprets.

Després posaren en escena la comèdia «Un cap de trons», encarregant-se de l'execució la Srta. Rovira i Sres. Font i Rodríguez, junt amb els senyors Gimenez, Valls i Velat, tots ells, força discrets, interpretaren llurs respectius papers; solament ens atrevirem a dir al senyor Gimenez, que els papers del caire que representava el diumenge ja no li són apropiats i com a bon director que és hauria de tenir-ho en compte, encarregant-los a altres actors, que encare que tinguessin menys condicions artístiques, hi estessin amb més caracter.

PENYA «THE BLUE». — L'elenc d'aquesta entitat representà el dia 8 d'aquest mes la comèdia en dos actes de Manuel Folch i Torres «L'oncle rector» i la joguina en un acte «Trampes són trampes».

La interpretació anà a càrrec dels «amateurs» Sres. Serra, Ferrer, Dalmau, Closas, Albert, Jordana, Parent, Planas i Costa. Les obres foren molt ben interpretades, lo qual fou motiu de què els intèrprets gaudissin merescudament dels aplaudiments que els tributà el distingit auditori que va concórrer a la susdita festa.

TERTULIA TEYS. — «La mare», de Santiago Rossinyol fou l'obra escollida per a la representació de Cap d'Any d'aquesta notable agrupació. Tingué una excel·lent interpretació principalment per part de la protagonista Sra. Papell, notable actriu amateur de la companyia de l'Associació d'Amics del Teatre, els quals donant una prova de companyerisme i amistat als de la «Tertulia Tey», feren que la Sra. Papell col·laborés en dita representació. La seva tasca fou admirable en tots conceptes, i en molts moments de l'obra, la seva interpretació fou tant acurada y perfecta que foren molts els assistents a la representació que no pogueren estar-se de fer comparances a favor de la Sra. Papell amb passades actuacions per part d'actrius professionals. Vertaderament tingerem una agradable sorpresa. Felicitem a l'«Associació Amics del Teatre», per comptar en el seu elenc amb tant valuós element.

Dels demés, es distingiren: el senyor Pelegrí, que interpretà un «Senyor Carmona» excel·lent en tots conceptes; el Sr. Buxadós, que feu un «Isidre» amb la perfecció que ell sap posar en els papers de vell; la Srta. Icart, interpretà un baillet amb gust i el senyor Villar en el bonic paper de «Manel» ens

demonstrà una vegada més que porta a dintre un entusiasme i voluntat enorme pel teatre, però que pot malmetre's si corre massa, lo qual seria una llàstima. No és que volgüem dir que no ho fes bé, puix tingué escenes en què estigué felíç però, en alguna, el paper li era un xic massa gran.

La Srta. Monolio, en la «Senyora Amparo», podia haver-ne fet una creació i no resultà així. Fou una llàstima, puix creiem té excel·lents condicions per a actriu còmica.

Els demés, Srta. Roig, senyors Quintana, Piqué, Sabater, Cabré, Porqueras i Torras, ajudaren.

La presentació i direcció a càrrec del Sr. Sabater, bona com sempre.

GRANOLLERS

AMICS DE LA UNIO. — L'Elenc Artístic d'aquesta societat coral, sota la direcció del senyor Llopart, ha donat una representació de les obres «Al fons de l'ànima», drama en un acte, de Marian Amat; «Sense feina», drama sentimental en un acte, de Lluís Millà i la joguina de J. Ainé Rabell, «Els amics porten fatics».

Hi prengueren part, ademés de les simpàtiques granollerines senyorettes Pepeta i Maria Vinyoles i Roseta Giralt, els senyors Blaxter, Llopart, Aragai, Oliva, Baró, Vinyals, Colomer, Amador i Belmonte.

La presentació força acurada i el públic nombrós.

CENTRE CATOLIC. — Pels nois i noies del Catecisme, fou celebrat un magnífic acte, per solemnitzar la festa dels Reis, que consistí en una vetllada literàrio-musical.

També fou estrenada la bonica comèdia en un acte, amb composicions musicals del inspirat mestre Josep M.ª Ruera, «La rateta», amb el següent repartiment: «Rateta», M. Parramón; «Gat», A. Porcar; «Gata», C. Riera; «Gós», C. Font; «Burro», C. Garseball; «Ratolins», M. Illa, J. Alern, M. Pous i M. Gisbert.

RIPOLLET

JOVENTUT CATOLICA. — En les darreres festes s'hàn representat amb força èxit i amb tota propietat, les obres «L'estel de Nazareth», a bastament coneguda i celebrada, i «El castell d'iràs i no tornaràs» (estrena), llibre de J. A. Tabuenca i música del mestre Laureà Tatché.

En la representació d'ambdues obres hi prengué part tota la companyia, reforçada amb altres valuosos elements, tenint en compte

el nombrós estol de personatges que hi intervenen, i amb la cooperació de l'«Esbart Dansaire Infantil», que amb tant l'encert dirigeix el senyor Benet Rubiés.

La direcció musical de «L'estel de Nazareth» anà a càrrec del mestre Pere Miguel i la de la segona obra, que s'estrenava, se n'encarregà el mestre Laureà Tatché, autor de la música.

«El castell d'iràs i no Tornaràs», és l'escenificació simbòlica d'una rondalla d'ambient infantil. L'obra està ben escrita i té situacions força interessants. Destaquen uns números de música molt ben ensopegats.

En la impossibilitat d'anotar els noms de tots els que prengueren part en la representació de dites obres, ens plaü dir que tots, sense excepció, es feren dignes dels entusiastes aplaudiments que els dedicà la nombrosa concurrència.

Esmentarem a part la parella infantil Maria Janer i Joaquim Marcel que en «El castell d'iràs i no Tornaràs», executaren un minuet d'una manera perfecta.

Noticiari

Ens diuen que a mitjans de febrer, apareixerà la primera obra d'una nova «Biblioteca de Teatre Nacional d'«Amateurs»».

Començarà amb la comèdia en tres actes «Entre enganys l'amor arriba», d'Antoni Molinas i Emili Graells Castells, i és propòsit de l'empresa editora anar publicant aquelles obres que més èxit hagin obtingut en les societats de teatre «amateur».

* * *

Hem rebut els números, corresponents als mesos d'octubre, novembre i desembre, de la notable revista «Catalunya», que fa tres anys es publicà a Buenos Aires.

Tant pel text, triat i interessantíssim, pels nombrosos i artístics gravats que conté, com per l'acurada i luxosa presentació, constitueix aquesta meritíssima publicació quelcom que ens ens fa quedar bé en terres americanes i que a Catalunya mateixa hem d'envejar.

Ràpides Valls, Tàpies, 4, Barna.